VORM

6e JAARGANG
MEI 1975

5

MAANDBLAD VAN DE VAKBOND LEERKRACHTEN ARUBA

bij de voorplaat:

Frank Zaandam ziet het wel zitten

VORM

6e JAARGANG

MEI 1975

redactie

j. jutten, j. coutinho, d. kelly, g. kraai, j. polak, a. vrolijk, a. wong

redactie adres:
paradera 82

bank:
a.b.n., banknr. v. 62583
t.n.v. "vorm"

layout:
r. en j. de graaff

fotografie:
r. de graaff

drukkerij:
v.a.d. (offset)

abonnementen (op aruba alleen voor personen buiten het onderwijs):
f. 20,— per jaar

hoofdbestuur

DAGELIJKS BESTUUR:

frank zaandam, *voorzitter*
pedro velásquez, *vice-voorzitter*
madonna stephens, *secretaresse*
elsa dowling, *2e secretaresse*
vilma wever, *penningmeesteresse*
willy richardson, *2e penningmeester*

COMMISSARISSEN:

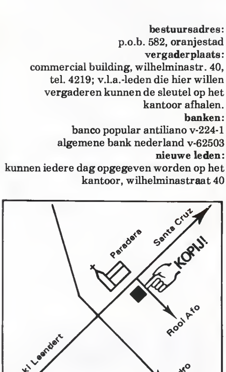
minerva winklaar, v.o.
ine aalbers, b.o.
wilma andres, b.o.
tineke pengel, b.b.o.
joan francis, n.o. (huishoudondw.)
henk weusting, mavo
ben roord, vwo/havo/hbo

bestuursadres:
p.o.b. 582, oranjestad

vergaderplaats:
commercial building, wilhelminastr. 40, tel. 4219; v.l.a.-leden die hier willen vergaderen kunnen de sleutel op het kantoor afhalen.

banken:
banco popular antiliano v-224-1
algemene bank nederland v-62503

nieuwe leden:
kunnen iedere dag opgegeven worden op het kantoor, wilhelminastraat 40

WHO IS WHO IN DE V.L.A. ???

Na de laatste algemene jaarvergadering heeft het bestuur van de V.L.A. een drastische wijziging ondergaan. Daarom zullen wij hieronder een overzicht geven van het bestuur zoals het momenteel is samengesteld, alsmede een korte persoonsbeschrijving van ieder bestuurslid.

voorzitter: FRANK ZAANDAM

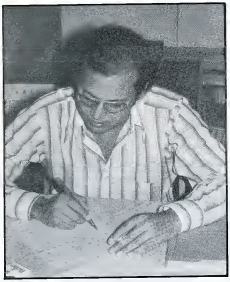
Heeft zich als belangrijkste levenstaak gesteld: mee te werken aan de bewustwording van het Arubaanse volk. Dit is zo belangrijk voor hem, dat hij letterlijk stelt "zijn hele leven hieraan te zullen wijden". In dit perspectief moet ook zijn lidmaatschap gezien worden van de Fundashon Frente Popular, die als doel heeft: de bewustwording van het Arubaanse volk.

Ziet als zijn voornaamste taak binnen de V.L.A.:

1. activering van de leden;
2. een band scheppen tussen leerkrachten en bevolking;
3. scholing van de leerkrachten.

Geboren: 29-11-'48. Ging na het mulo-examen (La Salle) naar Nederland om voor onderwijzer te studeren (Oudenbosch). Had het daar na anderhalf jaar wel bekeken en keerde terug naar Aruba om hier de studie voort te zetten. Slaagde in '71 voor volledig bevoegd onderwijzer. Thans vierëneenhalf jaar als zodanig werkzaam. Studeert M.O.-A pedagogiek, doet dit jaar juni examen.

Heeft als hobby's: basketball spelen, dansen en muziek beluisteren. Is speler van de kampioensclub Aguila, is vijfmaal kampioen met deze club (voorheen Ritz) geworden. Tevens speler van het Arubaanse selectieteam. Traint driemaal per week. Is demissionair president van de Aruba Basketball Bond.

vice-voorzitter:
pedro velazquez

Is tevens sekretaris van informatie en propaganda van de FESINA. Hij vindt het erg belangrijk dat de V.L.A. een coherente en militante vakbond wordt; er zijn nog teveel niet-aktieve leden. Het beleid van dit bestuur is er op gericht deze mensen te engageren en te integreren.
Vindt de benadering van de andere vakbonden ook van het grootste belang. We hebben tot nu toe veel te weinig met ze gecommuniceerd. Hetzelfde geldt t.o.v. de ouders. Ook hier wenst hij een betere communicatie. "We werken hier hard aan", zegt hij. Heeft veel vertrouwen in voorzitter Zaandam, die hij "gericht" en "doortastend" noemt.
Volgens hem heeft de V.L.A. tengevolge van de laatstgehouden akties om inspraak, veel aan prestige gewonnen bij de andere vakbonden. De V.L.A. is een avant-garde vakbond geworden en dat houdt bepaalde verplichtingen in, "noblesse oblige".
Studeerde spaanse taal- en letterkunde in Leiden t.m. kandidaats. Is sinds 1970 verbonden aan het Colegio Arubano als leraar spaans en dekaan voor studies in Latijns-Amerikaanse landen.

eerste sekretaresse:
madonna stephens

Wil via het onderwijs kritisch denkende mensen vormen die aktief gaan deelnemen aan het maatschappelijk gebeuren. Vindt dat de leerkrachten ook in die zin opgeleid moeten worden. Is van mening dat nog teveel mensen passief blijven of zich door anderen laten leiden. Is op 1 november '40 op Aruba geboren. Volgde mulo, kweekschool en aktenopleidingen. In het bezit van de akten engels l.o. en m.o.-a, frans l.o., studeert pedagogiek m.o.-a waarin ze dit jaar juni examen doet. Lid van de V.L.A.-commissies voor lerarenopleiding en Antillianisering. Werkt aan het Philomena College afd. mavo. Geeft les in muziek, engels en maatschappijleer, maar bij voorkeur het laatste.
Leest alles, tot etiketten op flessen toe, als het maar lettertjes zijn. Houdt verder van muziek en koken (burgerpot). Enthousiast toeschouwster bij baseball- (Pepsi, Heineken) en voetbal- (Dakota) wedstrijden.

eerste penning-meesteresse:
vilma wever

Heeft belangstelling voor het vakbondswezen, voor gehandicapten, voor sport buiten schooltijd en voor onderwijsproblemen. Is als contactpersoon van het hoofdbestuur lid van de perscommissie. Is bezig met l.o. gymnastiek, specialisatie zwemmen. Werkt op het Philomena College (onderbouw), 3e klas, 39 kinderen. Werd op 20-3-'50 geboren.
Werkte tijdens haar apa-opleiding twee weken op het mgr. Verriet Instituut. Raakte hierdoor geboeid en ging op Aruba verder met het gehandicaptenwerk. Werkte een jaar in de organisatie van zuster Philothé in het district Savaneta. Moest hier wegens tijdgebrek mee stoppen. Is lid van de workshop dramatische expressie van de V.L.A. die momenteel een cabaret in voorbereiding heeft.

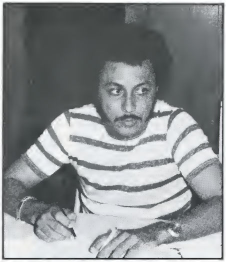
tweede sekretaresse:
elsa dowling

Vindt vakbond belangrijke zaak in onze gemeenschap en wil zich in de toekomst meer verdiepen in vakbondsaangelegenheden. Is huishoudlerares aan de Mater Dei L.B.S. (lagere beroepsschool) in Oranjestad. Werkt momenteel mee aan een project op alle vier huishoudscholen ter herziening van het leerplan.
Is binnen de V.L.A. rapporteur van de planningscommissie en lid van de werkgroep vrouwelijke leerkrachten.
Heeft grote interesse voor de natuur, is in het bezit van de akte l.o. biologie, een geit, een kat en een hond. Kan vissend aangetroffen worden te Malmok en in de Colony. Overige hobby's: tennis (waarbij de backhand internationale successen voorlopig nog in de weg staat), film, toneel, dansen, zingen, koken, autorijden, politiek bijhouden en feesten organiseren. Slaagde niet zolang geleden voor het zwemdiploma-A.

WHO IS WHO?

tekst: a. vrolijk en j. jutten
foto's: r. de graaff

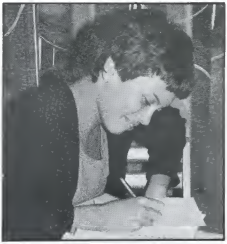

tweede penning-meester:
willy richardson

Wil graag meer aktief zijn op onderwijskundig gebied en via de vakbond sociale verbeteringen tot stand brengen. Heeft een zeer originele visie op het lidmaatschap van de V.L.A.: vindt dat iedereen lid zou moeten zijn. Ben je als leerkracht geen lid, dan zou je toch moeten betalen. Wij werken voor iedereen in het onderwijs, iedereen profiteert ervan. Weet dat dit nu nog niet haalbaar is maar blijft toch op zijn standpunt staan. Wil verder een grotere eenheid tussen de leden tot stand brengen. Is daarom lid van de motivatiecommissie van de V.L.A.

Werkt op de John F. Kennedy technische school, leraar elektro, via de technische lerarenopleiding. Had tweeëneenhalf jaar praktijkervaring bij de Lago, electrical department. Zit momenteel op de applikatiekursus om m.t.s.-bevoegdheid te halen.

Is voorzitter van Teachers United afd. voetbal, daarnaast aktief voetballer in het team van deze club, rechtsbuiten.
Tenslotte: commissaris van de Arubaanse Judobond en bezitter van de gele band! Oppassen dus.

vertegenwoordigster n.o.-sektie:
joan francis
(afdeling huishoudonderwijs)

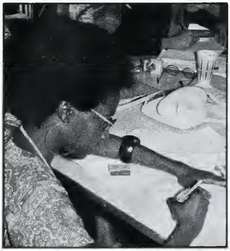
Tevens lid van ouderparticipatiecommissie van de V.L.A. Raakte hierin geïnteresseerd na een gesprek met enkele ouders over dit onderwerp. Is lerares akte NXII (akademie voor huishoudelijke en kulinaire kunsten).
Hobbies: spaans studeren, ballet dansen, het aanleggen van een privé dierentuin en fotograferen. De "dierentuin" bestaat thans uit: twee honden, vier katten, vijf vissen en twee schildpadden. De dieren kwamen vanzelf aanwaaien en werden liefderijk opgenomen. Is tegen ongecontroleerde dierenvoortplanting, voert donderpredikaties op school tegen dierenmishandeling zoals het achterlaten in de knoek van ongewenste dieren.
De foto-aktiviteiten zijn wel zeer enthousiast maar tegelijk zeer amateuristisch. Ze ontwikkelt haar negatieven niet zelf, maar stuurt ze naar een fotoclub in de U.S.A. Haar lievelingsonderwerpen zijn: portretten (gezichten) en Arubaanse landschappen.
Toekomstplannen: veel reizen. Persoonlijk devies: Do unto others as you would have them do unto you.

vertegenwoordigster v.o.-sektie
minerva winklaar

E ta kleuterleidster B i kandidata riba e kurso di m.o.-pedagogiek. Komo representante di e sekshon di enseñansa preparatoria den direktiva di V.L.A. e ta trata di trese e problemanan ku tin de enseñansa preparatoria pa dilanti pa asina konhuntamente buska un solushon.
E tabata miembro di komishon Selebrashon Dia di Obrero i komishon pa studia e lei pa enseñansa preparatoria i ta representante permanente di V.L.A. den Fesina. "Mi ta spera ku hopi lo worde logra".
"Mi ta spera ku tur kleuterleidster, maestro i esnan trahando den nos enseñansa mira e nesesidat pa kambia e sistema aktual. No lubida ku nos ta trahando ku jiunan di tera; kambia p.e. e idioma i e leerstof-jaarklassensysteem! (Pa mas detaje mira Doornbos: opstaan tegen het zittenblijven).

vertegenwoordigster b.b.o.-sektie:
tineke pengel

Hoopt dat er in de toekomst meer gedaan zal worden voor het geestelijk gehandicapte kind, b.v. het tot stand brengen van een inrichting voor deze kinderen. Vindt tevens dat er een p.d.b. moet zijn dat de hoofden van b.b.o.-scholen dienen te begeleiden bij het testen van de leerlingen, zodat dit op een meer deskundige manier gebeurt dan thans het geval is. Acht het verder van belang dat er een echte psychiater en een kinderpsychiater op Aruba komen, op dit gebied is de toestand ten hemelschreiend. Is onderwijzeres met hoofdakte bij het b.b.o., Bernhardschool, Brasil. Maakt deel uit van de organisatie van zuster Philothé. Deed aan dramatische expressie en ballet, leerde op deze manier dat de body een machtig instrument kan zijn.

Leest graag, tegenwoordig bij voorkeur okkulte onderwerpen, witte magie, zwarte magie; verder graag sprookjes. Is lid van de bibliotheekcommissie van de V.L.A..

Overige hobby's: feestvieren, planten verzorgen, muziek beluisteren.

vertegenwoordigster b.o.-sektie: **wilma andres**

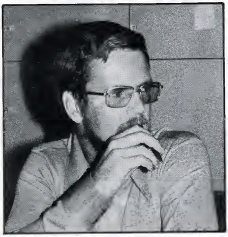

Hoopt dat het niet meer lang nodig is dat de basissektie van de V.L.A. door een makamba vertegenwoordigd wordt. Is op zoek naar enthousiaste Arubanen; vraagt zich af waar ze bang voor zijn om eens iets voor hun eigen scholen te kunnen doen. Vindt iedereen dan echt dat alles zo goed gaat? Heeft interesse voor het vakbondswezen, wil graag op de hoogte blijven van wat er gaande is, wil graag meehelpen verbeteringen tot stand te brengen.

Heeft juist haar 3-jarig contract uitgebreid tot een 5-jarig. Werkt op de Paulusschool, 3e klas. Is bezig met l.o.-handenarbeid en met een cursus speel-leerklas.
Hobby's: muziek, hardlopen, duiken, reizen om deze buurt te verkennen, macramé, turnen (maar waar is de vereniging?), knoekwandelingen maken, visjes vangen in de rooi.

Is de eerste vrouw op Aruba die — in het jaar van de vrouw — deelnam aan de traditionele boulevardloop op 30 april en ze heeft hem nog uitgelopen ook!

vertegenwoordiger mavo-sektie: **henk weusting**

Vindt dat men het niet eens kan zijn met de gang van zaken in deze maatschappij. Is van mening dat de Antilliaanse mens zich meer bewust moet worden van rechten en plichten in de maatschappij. Wanneer je de vele problemen om je heen ziet (sociaal, economisch, politiek etc.) dan weet je dat je als onderwijzer verplichtingen hebt t.o.v. de maatschappij, zowel nu als in de toekomst. Wie het bewustzijn wil stimuleren moet beginnen met de groep om zich heen. Vindt de vakbond van primair belang in dit proces; hoopt hieraan zijn steentje bij te kunnen dragen.
Heeft 3 jaar op Bonaire gewerkt, vanaf '72 op Aruba, La Salle College, is brugklasleider, heeft l.o. handenarbeid en handelskennis.
Is lid van de rechtspositiecommissie (r.p.c.) van de V.L.A., van de commissie voor statutenwijziging en van de planningscommissie, werkt in de workshop biologie.
Doet aan zeilen (sunfish), scuba diving en trimmen om in conditie te blijven. Geboren op 25-7-43. Was vice-voorzitter van de V.L.A. gedurende de periode oktober '74 t.m. maart '75. Vindt dat de bestuurswisseling ten goede is gekomen: de V.L.A. is een **vakbond** geworden.

vertegenwoordigster b.o.-sektie: **ine aalbers**

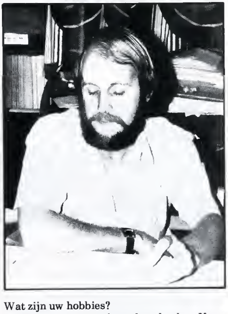

Geboren 28-4-'48. Opleiding: u.l.o. en wiskunde, kweekschool en hoofdakte. In Nederland gewerkt bij b.b.o., anderhalf jaar imbecielenschool (en internaat), anderhalf jaar les gegeven aan niet meer leerplichtigen tot 65 jaar op hetzelfde internaat.
Hobbies: lezen, muziek, duiken, snorkelen, georganiseerd jeugdwerk.
Toekomst: gezin - huisvrouw. Kwam in 1972 op Aruba aan. Hebben voor twee jaar bijgetekend.
Zit in het hoofdbestuur als afgevaardigde van de basissektie samen met Wilma Andres. Het is jammer dat deze sektie niet te best functioneert. We hebben zelfs geen officieel bestuur meer. Weinig leerkrachten willen zich inzetten, hoewel het de grootste sektie is en er voor het b.o. nog zoveel te doen is. Hieraan moet nodig het een en ander gedaan worden.

Ik zit in het hoofdbestuur o.d. om de problemen die leven onder de leden te verzamelen, naar voren te brengen in het h.b. en mee te bespreken wat er zoal gedaan kan worden. Die problemen kunnen liggen op onderwijskundig of op rechtspositioneel gebied.

vertegenwoordiger v.w.o.|havo: **ben roord**

Op 15 juli wordt hij 32. Hij en zijn vrouw hebben een kind. Met zijn doktoraal engels (behaald aan de universiteit in Nijmegen) is hij werkzaam op Colegio sinds augustus '74. "Prettige school".
Hij is de vertegenwoordiger van de havo-, vwo- en hbo-sektie in het hoofdbestuur van de V.L.A. Hij is bovendien h.b.-waarnemer in de commissie lerarenopleiding. "Mijn belangstelling voor vakbondswerk leidde tot lid van de V.L.A. Een vakbond is onontbeerlijk in onze maatschappij ook in het onderwijs".

Wat zijn uw hobbies?
— Ervaring opdoen in andere landen. Vroeger had ik graag aan ontwikkelingshulp willen doen; nu is het helaas uitgemond in vakanties in het buitenland.
— Literatuur, meestal engels en amerikaans lezen en onderrichten.
— Voetbal, aktief bij La Fama en Mercurius. Plaats? Goaltjesdief.
— Vissen. Als ik uitgenodigd wordt. Mijn beste vangst was een janpau met blauwe ogen (een normale janpau heeft rode ogen, red.).
— Verhuiskisten slopen (kan veel mensen helpen in deze vakantie, red.).
— Talen, een kursus papiamento gevolgd en momenteel bezig met kursus spaans.
Een grote daad van Ben: hij heeft de Jamanota bedwongen en vandaar Venezuela gezien. Gefeliciteerd!

De redaktie van Vorm heeft uitbreiding ondergaan. De nieuwe krachten zijn: Jimmy Coutinho, Doy Kelly en Alida Wong. Zo gaan we de goede kant op.

Er is een tweede druk verschenen van het boekje „Latent Taaltalent", geschreven door prof. dr. F. W. Prins, waarin een historisch overzicht van het papiamento wordt gegeven. Geïnteresseerden kunnen kontakt opnemen met uitgeverij Dijkstra te Zeist, Nederland.

1 MEI

V.L.A.: vakbond van leerkrachten – arbeiders

Op 1 mei nam de V.L.A. deel aan de viering van de Dag van de Arbeid in FESINA-verband. De FESINA begon 's morgens met een radioprogramma op Radio Antilliana. 's Middags volgde een autoparade van San Nicolas naar Oranjestad. In Oranjestad ging men te voet en vooraf gegaan door een voortreffelijke band door de Nassaustraat naar het Irausquinplein. Daar gaf de band eerst een show ten beste, waarna de bestuursleden van de verschillende bonden hun 1 mei-toespraak hielden. Een van hen was V.L.A.-vice-voorzitter Pedro Velásquez. Op deze pagina's geven wij een indruk van de 1 mei-viering in woord en beeld.

tekst: A. VROLIJK
foto's: R. DE GRAAFF

Programa di Fesina na Radio Antilliana Dia di Obrero, 1 de mei

Awe dia di obrero FESINA ta presenta un programa spesial dedika na tur trahado di Aruba. Dia di obrero, dia tur trahado, esaki kier men tur trahado den tur ramo, ta haja un dia liber pa refleha riba nan posishon komo trahado. Mas ku 99% di e trahadonan di mundo ta den un posishon ku ta laga hopi di desea. E trahadonan den paisnan den desarojo mas poer ainda ku e trahadornan den paisnan desarojo. Bow di posishon nos ta komprende salario, vivienda, alimentashon, edukashon i rekreashon, asistensia mediko i seguridat di trabow. Den un pais mes tambe por tin diferensianan grandi entre trahadonan di diferente sektornan: un trahado di kontratista su posishon (por) ta mas peor ku un ambtenaar. Nos ta bai aklaria e puntonan duna bow di posishon pa tur ojente, pueblo trahado komprende mas miho kiko nos kier men:

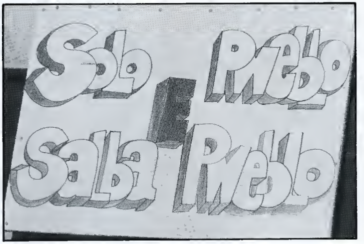
Salario: e ta rekompensa e trabow di e trahado;
e ta sufisiente ku e trahado i su famia por kumpra e alimentashon nesesario.
Vivienda: e trahado tin kas propio;
si e trahado ta hur kas e hur di

kas ta rasonable ku e trahado por page;
tin bastante espasio pa tur miembro di famia.
Alimentashon: e trahado por alimenta su mes i su famia ku e nutrishon nesesario;
e nutrishon nesesario ta alkansable ku e salario di e trahado.
Edukashon i rekreashon: tin posibilidat ku e trahado por siña algo mas;
tin posibilida ku jiunan di e trahadonan por haja e edukashon nesesario;
tin posibilidat i oportunidat ku e trahado i su famia por rekrea nan mes.
Asistensia mediko: e trahado por pidi i haja asistensia mediko; preisnan di remedi, konsulta di doktor, hospital i klinika ta na alkanse di e trahado.
Seguridat di trabow: e trahado por depende di su trabow;
e trahado sa di antemano kuanto tempo su trabow lo dura.
Tur esakinan ta faktornan ku ta e di masha influesia riba bida i produktividat di un trahado. E faktornan aki ta worde influensia direktamente pa gobierno, pa su politika i dunado di trabow, ku su plaka.
Nos ta mira ku gobiernonan i kapitalistanan ta trata hunto pa bai dilanti; ta pesei, trahado, no laga bo trabow diferensiabo di otro trahado, pero unibo ku tur trahado di tur rango den sindikatonan pa bringa pa drecha bo posishon. No spera ki dia gobierno i dunabo di trabow drecha bo posishon pasobra e dia aki nunka lo jega.

Solamente e pueblo trahado por salba su mes!

clat 20 aña

Despues di e introdukshon sekretaria di F.T.A. señora Adelita Maduro a lesa un manifestashon di **Confederacion Latinoamericano deTrabajadores, CLAT**, na okashon di selebrashon di 1 di mei 1975, pa konmemora alabes su 20 aña di lucha pa liberashon di trahadonan Latino-amerikano di tur sorto di opreshon, inhustisia, represhon i manipulashon pa kual nos hendenan ta luchando pa mas di shen aña. E lucha ta bira mas importante partikularmente awor ku nos ta para dilanti krisisnan ku ta afekta e bida ekonomika-, sosial- i politikamente.
E sistema kapitalista ta den un krisis fundamental i kompliká, kausa pa e kontradikshonnan den e sistema di bida ku e kier impone tur parti via internasionalisashon di e kapital pa medio di korporashonnan transnasional. Krisis di energia, inflashon, skarsedat di kuminda ta indikashonnan klaro di e frakaso di e sistema aki. Komunismo tambe ta worde afekta pa e krisis aki.
E sosiedat sovietiko, ku a lanta pa duna liberashon i poder na e trahado i obtene solidaridat revolushonario den henter mundo, poko poko ta perdiendo e meta aki for di bista. El a worde kita pa e dinamiko imperialismo sovietiko i e kundukta esklaviko di e komunismo, internasional ku ta worde uza pa obtene poder i prestigio. Riba e dia aki, 1 di mei, CLAT kier pone infasis riba e frakaso di e kapitalismo i komunismo pa logra berdadero liberashon di e trahadonan.
Komunismo, ku meta un sosiedat no-kapitalista, solamente a logra un sosiedat di doble karakter, kapitalismo estatal i tecno-burokrasia, kualnan a elimina tur e kreatividat i poder pa liberá di e trahado i e pueblonan ku a worde eksponé na e modelo aki.
I ken mester paga pa e krisisnan aki?
E trahado i e pueblonan di e terser mundo — Afrika, Latino-Amerika. E preis ta tristo i tragiko: kondishonnan di bida i trabow tur dia tur kaminda, desempleo, hamber i miseria ta hasi ainda mas difisil pa enfrenta e problemanan di bibienda, salut, seguridat sosial i edukashon. E kapitalistanan di henter mundo ta agrupa nan mes i asina ta purba domina e klase trahado i su organisashon pa elimina tur forma di akshon, resistensia i mobilisashon di e klase aki. E tereno di sindikalismo ta birando mas i mas chikito i luchadonan pa e liberashon ta worde kita for di trabow, forsa pa pidi asilo, torturá i matá pa gruponan paramilitar o parapolisial.
En bista di e situashon aki ta bon pa tene na kuenta e tarea di organisashon, entrenamiento i akshon ku mester worde hiba tur ora i tur kaminda. Trahadonan mester dediká major parti di nan forsa na resistensia den pensamento i deseo, tambe na e miedo proboká pa e brutalidat totalitario i fasista. E miho manera pa resisti ta pa sigi organisá, entrená i aktua kontinuamente sin perde posishon.

Pueblo ta paga gobierno

Den e diskursonan teni atardi den e reunion, i e programa anochi na Tele-Aruba, diferente puntonan a wordu enfatisa mas.

Señor Pedro Velásquez vice-presidente di V.L.A. a remarka ku ta bisto kon chikito e porsentahe di jiunan di obrero ku ta disfruta di enseñansa avansa (p.e. na Colegio) ta. Ta intenshon di direktiva di V.L.A. pa buska un aserkamento mas estrecho pa ku e majornan di e muchanan ku ta bai skol. Esaki lo ta na bienestar di henter e pueblo i en partikular e hubentut eskolar.

Sigientemente a hiba palabra señorita Gladys Lee di BEBA, kende a manda un saludo pa tur hende muhe trahado. I amanan di kas felisitandonan ku e fiesta dia di obrero.

DIA DI OBRERO

Señor Joaquin Vries ta lamenta ku asina poko miembro di GABA a partisipa. Elekshon a pasa, pero e puntonan di GABA su ultimo lucha, partisipashon i ajustashon di salario, no a wordu logra ainda. Direktiva lo sigi lucha.

Tesorero di F.T.A. señor Jacinto Diaz, ku hopi palabra a ekspresa su satisfashon ku ainda aki na Aruba nos por gosa di e libertat pa selebra nos dia di obrero. Mirando e situashon den algun pais di Latino-Amerika. Chili, Brazil, Uruguay, Paraguay nos por ta orgujoso di nos libertat di por kore ku nos auto den fila i marcha den kaja. E situashon na Aruba a drecha hopi pasobra algun aña pasa direktivanan i sindikato mester a bai te Venezuela pa por a saluda, via televishon venesolano, e trahadonan di Aruba!

Kompañero Ronny Brete di Union **Elektrisista Arubano** (U.E.A.) a agrega despues ku un dia manera esaki lucha ta worde hiba den algun pais kontra e trahadonan.

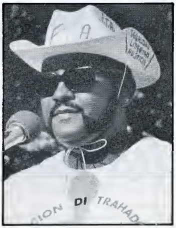

Presidente di FESINA, señor Clarence Richardson, a kuminsa pa bisa ku den sindikato semper nós tabata tin hende muhe komo igual. Nos no ta hasi manera algun organisashon i partidonan politiko ku ta tuma aña 1975 komo aña di muhe.
Den e tempo aki nos ta tende hopi tokante independensia i libertat. Libertat i independensia no ta solamente karga bandera i toka himno. Mester tin trabao pa nos obreronan por kria nan famia desentemente.
E presidente a menshona hopi problema ku ta afekta e trahado arubano aktualmente: kosto di bida ta sigi subi, posishonnan halto ku mester wordu okupa pa jiunan di tera, si nos kier papia di independensia i no hasi manera gobierno ta hasiendo, dunando kompinchinan estranhero permit pa bin traha aki. Trato mediko i temedi ta aktualmente mas karo ku oro di S. and F.
Awor ku elekshon a pasa, ku nos tin un gobierno tanto sentral komo insular nos ta spera ku esaki berdaderamente lo bai traha pa e pueblo ku a pone einan; e **pueblo ku a paga pa e kampaña, e pueblo ku a eligi'e, e pueblo ku ta paga pa e gobernantenan traha i djodjo. Ta pueblo ta paga gobierno i no gobierno ta paga pueblo.**

Opmerking:

Misschien zou het aanbeveling verdienen in de toekomst te proberen de 1 mei-viering wat aantrekkelijker te maken. Een mogelijkheid is b.v. een 1 mei-feest in een stadion. In de ochtenduren zou men het meer officiële gedeelte kunnen houden met toespraken e.d. waarna de rest van de dag besteed zou kunnen worden aan een groots festijn voor arbeiders en ieder die zich arbeider voelt. Er zouden sportwedstrijden en -demonstraties gehouden kunnen worden van alle mogelijke sporten: boksen, karate, judo, atletiek, volleyball, enfin, noem maar op. Voorts zouden alle lokale artisten een uitnodiging moeten krijgen om op deze dag voor de arbeiders van Aruba op te treden. Er zou eten en drinken verkrijgbaar moeten zijn zoals dat op Koninginnedag op de markt van Oranjestad verkrijgbaar is. Op deze manier zou 1 mei een werkelijke feestdag kunnen worden.

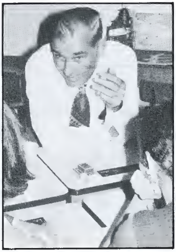
J. JUTTEN

Eind april organiseerde de werkgroep "vrouwelijke leerkrachten" van de V.L.A. een aantal voorlichtingsavonden verspreid over het hele eiland, om de Arubaanse ouders te adviseren inzake studie- en beroepsmogelijkheden van hun kinderen. Daartoe hadden alle ouders van kinderen in de zesde klas van de basisschool en in de voorlaatste en laatste klas van het voortgezet onderwijs een uitnodiging ontvangen. Er waren bijeenkomsten in San Nicolas, Paradera en Oranjestad. De bijeenkomsten werden gehouden in de avonduren, op het terrein van een school. De werkgroep had vertegenwoordigers uit vele beroepen bereid gevonden de ouders uit te leggen wat er gedaan moest worden voor een bepaalde studie of een bepaald beroep. Uit deze voorlichting doen wij hieronder een greep.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Werkgroep "vrouwelijke leerkrachten" van de V.L.A. adviseerde Arubaanse bevolking inzake STUDIE- EN BERO

tekst: ALIDA WONG

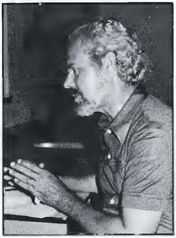

Van de Meer: *luchtverkeersleider*

Vereiste vooropleiding: havo met wiskundepakket. Ten eerste moeten kandidaten getest worden, zowel psychologisch als medisch.
Duur van de opleiding: ongeveer anderhalf jaar. Het eerste jaar volgt men een kursus op Curacao, die uitsluitend uit theorie bestaat. Hiervoor krijg je fls. 475,— uitbetaald. Kandidaten van Aruba krijgen dan een woningtoelage van fls. 250,— per maand erbij. Na het eerste jaar volgt men een half jaar praktijk op Aruba, een soort stage, en dan volgt het afsluitend examen op Curacao. Is men helemaal bevoegd dan begint men met een salaris van fls. 900,— per maand.
De vakken die gegeven worden, zijn: navigatie, meteorologie, aerodynamica, verbindingen, wetten en rechten, radiotechniek, engels, verkeersleidingstheorie.
Er bestaat niet zoveel interesse voor dit beroep.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

V. Frank: *landmeter*

Kiko ta un landmeter?

Esaki ta un persona koe ta emplea na Kadaster y Domeinbeheer. Su trabow ta konsisti mas parti di: registrashon di tera, midimento di tera, mantenshon di mapa y mapa topografiko.

Pa studia pa un landmeter mester bai Hulanda na un HTS aunke koe nos a purba di koeminsa un kurso aki na Aruba pero no tabata tin interes. E estudio na Hulanda ta dura 4 anja di kwal e prome 2 anjanan ta teoria, e di 3 anja ta praktika y di 4 anja bo ta hasi eksamen final.

E vaknan ta lo siguiente: landmeetkunde en waterpas, landmeetkundige berekeningen, oppervlakteberekeningen, boldriehoeksmeting, natuurkunde, kaarteren, kaartrekenen.
E salario ta depende di e diploma koe bo tin, pasobra despues di e 4 anjanan aki tin posibilidat pa sigi studia mas lew.

foto's: R. DE GRAAFF

C. Maduro: *loods*

Vereiste opleiding: mavo met wiskundepakket of havo met wiskunde. Als je met een mavodiploma gaat studeren dan moet je eerst een brugklas doorlopen; dit is niet het geval met een havodiploma.
De vooropleiding duurt dan 2 jaar. Hierna krijg je een getuigschrift. Dan volgt er één praktijkjaar, om precies te zijn 365 vaardagen en dan krijg je je derde rangsdiploma, d.i. 3e rangsstuurman. Heb je het eenmaal dan moet je 2 jaar praktijk doen om dan je 2e rangsdiploma te behalen. Wil je nog verder dan moet je weer 2 jaar varen en uiteindelijk krijg je dan je 1e rangsdiploma. Dit is gelijk aan bevoegd loods.
De vakken die je krijgt zijn: zeevaartkunde, wis- en natuurkunde, stereometrie en zeemanschap.
Voor deze studie worden beurzen verleend.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

R. v. Blarcum: *opticiën*

De heer Van Blarcum heeft aan de "Christiaan Huygensschool" te Rotterdam gestudeerd. Deze school is tevens de enige school in Nederland, waar je voor dit beroep kunt studeren. Plaatsingsaanvraag op z'n laatst 1 januari. Vereiste vooropleiding: mavo 3 of 4 met wiskundepakket. Wiskunde is zeer belangrijk. Duur van de opleiding: 4 jaar, waarvan de eerste 2 jaren theorie, 1 jaar praktijk en het laatste jaar weer theorie (dit is het z.g. M.T.S.-systeem). Vakken: exacte vakken, theoretische optica, wiskunde, natuurkunde, optische instrumenten, subjectieve reflexie (oogmeting), praktische vakken: glasslijpen, brilreparatie in het algemeen, bankwerken. Bijvakken: nederlands, engels, duits.

P. Gremmer: *administrateur*

Volgens de heer Gremmer is er een tekort aan administratieve krachten op Aruba. Dit komt omdat de kinderen op school niet voldoende voorgelicht zijn. Vereiste opleiding: mavo. Op Aruba kan men praktijkdiploma boekhouden en het M.B.A.-diploma behalen. Hiermee is men al bevoegd om in de administratie te komen. Dit hangt af van de grootte van het bedrijf.

Duur van de opleiding: praktijkdiploma anderhalf jaar, M.B.A.-diploma: anderhalf jaar. Met deze 2 diploma's kun je verder studeren voor je diploma S.P.D. I en II.

Vakken: bedrijfseconomie, statistiek, bedrijfscalculatie, bedrijfsadministratie, economisch-technische verschijnselen, belastingwetgeving, sociale wetgeving, rechten, administratieve techniek.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

M. Croeze: *Fundashon artesania*

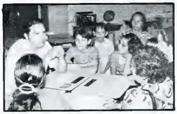
Hopi hende no ta na altura di e eksitensia di e fundashon aki. Nos ta sitwa na Eagle. Fundashon Artesania ta organisá kursunan pa toer hende koe ta interesá. Siguiendo e kursunan aki bo ta bin sinja sierto teknika. Por ehemplo kon pa prepara kwero di bestia pa sigi traha koenele, kon pa korta e kwero etc. E prinsipal meta di e fundashon ta pa krea trabou pa hende, sinjanan e trabow aki pa despues nan bai traha riba nan mes. Aktwalmente tin 5 persona koe ta full-time trahando riba nan mes. Nos ta usa toer sorto di kwero di bestia. Y esaki mas tanto nos ta hanja na abattoir. Toer kos ta wordu hasi na man. Pero tin planan pa den futuro nos hanja mashin y asina bai traha artikulonan na kantidat mas grandi.
Tambe nos tin intenshon pa traha un edefisio special na unda toer e artikulonan aki to wordu bendi. Y no solamente artikulonan traha di kwero pero tambe kwalkier artikulo traha na man. E fundashon kier koeminsa koe kursonan kon pa traha koe glas y klei. Toer e kursonan ta gratis. Si bo tin un pida kwero anto be kier traha algo koenele, pasa libremente serka nos anto nos lo juda bo koenele.

EPSKEUZE

T. Paalman: *slager*

Het beste is eerst ervaring opdoen bij een slager. Hier leer je meteen ook het vuile werk doen. Met mavo 2 kun je al terecht op een slagerskursus.
Deze kursus duurt 8 à 9 maanden. Op deze kursus leer je o.a. hoe een dier geslacht wordt. Hoe je vlees moet verdelen. Verschillende vleesziekten, machines, etaleren, wat je bij het vlees kunt doen. Daar het vlees duurder wordt, des te meer moet je de klanten adviseren hoe ze het vlees op z'n voordeligst moeten verdelen zonder de voedingswaarde te verliezen. Na het beëindigen van deze kursus kun je zowel kok, keurmeester als slager worden.

STUDIE- EN BEROEPS-KEUZE

A. Hansen: *lands-laboratorium*

Vereiste vooropleiding: mavo 4 met wiskundepakket. Gaat men met een mavodiploma studeren dan moet je een voorbereidingskursus volgen die 3 jaar duurt. Twee jaar theorie en 1 jaar praktijk. Bij het beëindigen van deze kursus krijg je dan je M.B.O.-assistent-analistdiploma. Met dit diploma kun je verder studeren voor analist A en B. Je kunt ook met havo-b-pakket meteen beginnen aan de studie voor analist A, die 3 jaar duurt. Twee jaar theorie, 1 jaar praktijk. Met je diploma analist A kun je je dan verder specialiseren in H.B.O. A of B. De belangrijkste vakken zijn: wiskunde, natuurkunde, scheikunde, chemie.
Hoeveel verdien je?
Met je M.B.O.-assistent-analist begin je met fls. 500,— ongehuwd en fls. 700,— gehuwd. Met je H.B.O.-analist A-diploma begin je met fls. 964,— ongehuwd en fls. 1205,— gehuwd. Met je H.B.O.-diploma en verder gespecialiseerd d.i. analist 1ste klas dan begin je met fls. 1300,— ongehuwd en fls. 1700,— gehuwd.

Fr. Fingal: *goudsmid*

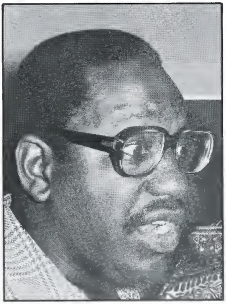
E ofishi aki mi a sinje'serka mi omo Marciano Fingal. Toer merdia despwes di skol mi tabata bai sinta na su winkel mira kon e ta traha y asina a drenta mi un smaak pa hasi e trabow aki. Y na 1934 mi a pone mi mesun werkplaats.
Aki ta sigi un resumen kortiko di e feria edukativo teni den Rosario College: Despwes di a saka algun herment koe mi atrese m'a sigi pone algun draat fini di plata riba mesa kwal mi a prepara pa duna un splikashon kon ta traha un kadena.
Tanto hende grandi komo homber y mucha muher tabata pone atenshon riba e splikashon koe mi tabata doena, y komo mi tabata tin un kadena di oro prinsipia kaba anto mi a pone toer e pidanan aki na otro. Y asina mi a forma un kadena di oro riba e mesa pa e hendenan mira.
Mientras tanto mi tabata splika tambe kon e draat ta wordu traha y tambe segun e preguntanan koe e hendenan tabata hasi mi ta duna un splikashon riba esaki. Despwes mi a sigi riba un otro tema, kon ta traha un renchi dede lizo, y un renchi dede koe montura. Y ariba esaki m'a koeminsa splika kon mi ta diti e oro of e plata di un pidaklompi bruto. Despwes mi ta hinkele den un cylinder koe 2 rol di hero. Den e 2 cylindernan aki ta forma un gleuf vierkant di e tamanjo aki ◇ te na e ultimo gleuf di e tamanjo aki ◇ . Si ta kadena mi ta bai traha anto mi ta sigi trek e draat den un yzerplaat koe hopi boerako fini rondo te na e ultimo di mas fini manera e draatnan koe mi a mustra. Kada bes koe mi trek e draat sea oro of plata mi mester gloei e metal aki p'e bira moli. Y asina e trabow ta kontinua te ora mi hanja e diki eksakto koe mi mester, sea na draat fini pa traha kadena of na di un halfrond ⌓ pa traha renchi dede. Despues koe mi a kaba di trek e draat fini mi ta lore ront di un pida draat rondo di hero. Despues mi ta saka e draat for di den e hero kwal mi a kaba di mensiona y ja nos por mira koe e draat aki a kambia den forma di un spring of un feer. Teniendo e feer aki den man ainda nos no ta mira nada. Nos ta koi un sker punta fini den man anto e ora ey nos ta koeminsa korta e feer; di mes e feer ta koeminda produsi wowo chikito manera nos ta jama nan y ora mi tin un 20 of 25 korta e ora ey mi ta koge un pins fini punta plat pa mi koeminsa gancha of skakel un den otro te ora mi hanja e largura koe mi tin mester. Kontinuando koe e skakelmento aki mi ta bolbe sigi korta e wowonan fini manera mi a bisa kaba.
Tin bes ora mi ta traha un prenda majoria e ta mustra preto pa motibo di kandela. Anto ora mi a kaba di soldeer mi ta pone e prenda den asido sulfuriko, naturalmente meskla koe awa. E asido mester ta di 98% anto den un koppi jena koe awa di tubo, despues mi ta tira 3 of 4 druppel di e sulfuriko den e awa koe mi a kaba di bisa. Despues di 10 of 20 minuut mi ta saka e kadena for di den e koppi y ta pone den un otro koppi koe awa lauw y asina ta limpie koe habon y ta doene su gouden bad anto e kadena ta kla. Segun e preguntanan koe mi tabata hanja for di e mironesnan, mi tabata mustranan koe den e ofishi di goudsmid ta nos mester prepara e material den e diki of e forma koe mester pa traha e prenda. Nos no ta hanja nada kla prepara koe por adelanta e trabow manera den otro ofishi. Por ehempel un karpinte ta traha un mesa of un kashi pero e no traha e slot of e klabo pero e goudsmid si mester traha esakinan. Un kosedo ta kose panja pero e no ta traha e boton ni e hilo, pero nos si mester traha esakinan pa sigi e trabow te ora nos bisa awor e kadena of e prenda ta kla. ●

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Benoeming onderwijskundige medewerker eilandgebied

Per 1 februari j.l. is de heer Frank A. Williams aangesteld als onderwijskundige medewerker bij het eilandgebied. Hij is voor dit doel ter beschikking gesteld van de afdeling Onderwijszaken.
De heer Williams is geboren op 1 december 1941 op Aruba; hij is getrouwd en heeft 2 kinderen. Hij behaalde zijn volledige bevoegdheid in 1965 te Dongen (Noord-Brabant) en de akten l.o. engels en m.o.-a engels op Aruba in 1966 resp. 1972. De heer Williams heeft over de periode oktober 1964 tot en met augustus 1968 op diverse scholen bij het katholieke basisonderwijs gewerkt.

Sinds september 1968 is hij werkzaam bij het voortgezet onderwijs, t.w. La Salle College in Oranjestad (mavo) en sinds augustus 1974 het Antonius College in Santa Cruz (mavo/etao). Verder was hij 2 jaren cursusleider van de avond-mavo-Aruba (1972-1974).
De heer Williams zal als onderwijskundige medewerker hoofdzakelijk met de volgende taken belast zijn:
a. personeelsplanning van het onderwijs op Aruba in het algemeen;
personeelsbezetting van het openbaar onderwijs in het bijzonder;
b. counterpart van de inspektie voor wat betreft problemen van onderwijskundige aard;
c. controle op het gebruik van de schoolfaciliteiten (lokaliteiten en leermiddelen).
Het opdragen van bovenvermelde taken aan de heer Williams zal tot gevolg hebben dat mr. B. B. Hooghiemstra zich volledig kan wijden aan de taak, waarvoor hij oorspronkelijk werd aangetrokken, t.w. de lokalenplanning c.q. scholenbouw.

G. Trinidad,
gedeputeerde onderwijszaken

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Over zeven jaar alleen nog antilliaanse leerkrachten op de basisschool

door J. Jutten

Met ingang van het schooljaar 75|76 zullen ALLE studenten van de pedagogische akademies op de Nederlandse Antillen NAf. 200,— per maand ontvangen. Tevens zullen met ingang van dezelfde datum mavo-leerlingen die geslaagd zijn voor hun eindexamen, regelrecht naar de pedagogische akademie kunnen overstappen. Voor hen zal een nieuwe onderbouw, van 2 jaar, aan de akademie gekreëerd worden, gedurende welke periode zij NAf. 100,— per maand zullen ontvangen. Hetzelfde bedrag zal uitgekeerd worden aan alle studenten van de kleuterleidstersopleiding.
Dit staat te lezen in de nota "Project financiering studiekosten studentenopleiding voor onderwijzend personeel" die door de Antilliaanse minister van onderwijs is ingediend bij de Nederlandse regering in Den Haag. De nota zegt o.m. dat een Antilliaans leerkrachtenkorps nodig is wanneer we eenmaal zover zullen zijn dat, na studie en experimenten, aan het Antilliaanse onderwijs konkrete vorm kan worden gegeven. Die leerkrachten zijn thans nog niet in voldoende mate aanwezig. "Het streven van de Antilliaanse overheid is er dan ook op gericht de studie voor de pedagogische beroepen op zeer krachtige wijze te stimuleren teneinde de Antillianisering van het leerkrachtenkorps te versnellen en de vereiste self supporting binnen afzienbare tijd voor het onderwijs te realiseren", aldus de nota.
Dat "stimuleren" zal dus voornamelijk bestaan uit het betalen van een maandelijkse toelage en die "afzienbare tijd" blijkt verderop in de nota een periode van zeven jaar te zijn. Het totaal daarvoor benodigde bedrag is NAf. 15 miljoen. 12 miljoen daarvan wordt aan Nederland gevraagd, vandaar dat de nota naar Den Haag is gestuurd. Wordt dat verzoek toegewezen — wat wel in de lijn der verwachtingen ligt — dan legt de Antilliaanse regering er nog eens 3 miljoen bij en dat totaal zal dan dus in zeven jaar aan alle a.s. onderwijzers en kleuterleidsters worden uitgedeeld.

Dalende interesse, stijgende behoefte

Zijn deze maatregelen nu wel nodig?
Wanneer wij ons verder tot Aruba beperken dan blijkt uit de nota:
— dat er momenteel op Aruba 95 niet-Antillianen in het basisonderwijs werkzaam zijn; die dienen dus vervangen te worden;
— dat er op Aruba een vervangingsbehoefte, wegens overlijden, pensionering, huwelijk etc. bestaat van 15, dat is in zeven jaar: 105;
— dat de behoefte van Bonaire en de Bovenwinden ook vnl. door Aruba verzorgd dient te worden.
Daarmee zitten we al op een totaal van ruim boven de 200.

Iedere student f. 200,—per maand, pedagogische akademies moeten produktie gaan verdubbelen.

De nota konstateert verder:
— dat het aantal geslaagden van de APA thans jaarlijks tussen de 25 en 30 bedraagt;
— dat dit aantal, gezien de dalende interesse voor deze studie, bij de huidige gang van zaken in de komende jaren zal teruglopen naar plm. 20.
De konklusie ligt voor de hand dat er zo niet veel van Antillianisering terecht zal komen. De dalende interesse voor de onderwijzersopleiding wordt voor een deel toegeschreven aan de konkurrentie die momenteel ondervonden wordt van nieuwe opleidingsmogelijkheden, zoals H.T.S. en lerarenopleiding T.O. en A.V.O.

Een grotere toestroming van studenten voor de pedagogische akademie wordt verwacht uit de kleuterleidstersopleiding, en uit een eigen onderbouw. Aangezien er in het kleuteronderwijs zeer weinig vakatures zijn, zullen afgestudeerde kleuterleidsters straks voor de keus staan of werkloos blijven of doorstuderen voor onderwijzeres. Menigeen zal voor het laatste kiezen, vooral nu de kleuterleidsters- en onderwijzersopleiding geïntegreerd zijn.
Over de onderbouw zegt de nota:
". . . wordt overwogen op korte termijn, zo mogelijk nog per a.s. schooljaar, de onderwijzersopleiding toegankelijk te maken voor mavo-abituriënten door voor deze groep een 5-jarige opleiding in te stellen. Deze omzetting van een 3-jarige in een 5-jarige opleiding heeft niet alleen als voordeel dat een veel groter reservoir kan worden aangeboord, maar dat ook de kwaliteit van de onderwijzersopleiding kan worden opgevoerd, doordat nu langere tijd ter beschikking staat voor zowel de vaktheoretische als beroepsmatige vorming".
Deze organisatorische veranderingen, tesamen met de reeds in de aanhef genoemde studietoelagen, moeten voldoende worden geacht om op Aruba in zeven jaar tijd plm. 235 onderwijzers op te leveren volgens het onderstaande produktieschema, waarmee de Antillianisering van het leerkrachtenkorps in het basisonderwijs een feit zal zijn:

ARUBA

a. Onderbouw van pedagogische akademie:

	1	2
1975/1976	40	—
1976/1977	45	35
1977/1978	45	40
1978/1979	50	40
1979/1980	50	45
1980/1981	50	45
1981/1982	50	45

b. Kleuterleidsteropleiding

	1	2	3	Gesl. A-dipl.
1975/1976	25	15	10	10
1976/1977	25	20	15	10
1977/1978	30	20	20	15
1978/1979	30	25	20	15
1979/1980	30	25	25	20
1980/1981	30	25	25	20
1981/1982	30	25	25	20

c. Onderwijzeropleiding

	3	4	5	Gesl. Hfd.akte
1975/1976	30	20	25	25
1976/1977	30	25	15	15
1977/1978	60	25	25	20
1978/1979	70	55	25	20
1979/1980	70	65	50	45
1980/1981	80	65	60	55
1981/1982	80	75	60	55
				235

Opmerking:

1. Hoeveel waardering men ook kan opbrengen voor deze nota, gekonstateerd dient toch te worden dat dit projekt weer tot stand is gekomen zonder inspraak van de vakbonden en andere direkt betrokkenen.
2. Opmerkelijk is dat nergens in de nota melding wordt gemaakt van een voornemen om ook de lerarenopleiding te integreren binnen één pedagogisch opleidingsinstituut. Integratie zou vele voordelen bieden (beperking overheadkosten, roostertechnische mogelijkheden etc.) maar ligt ook zeer voor de hand, want er is misschien wel een niveauverschil, maar geen wezenlijk verschil tussen het beroep van onderwijzer en dat van leraar.

Notulen van de jaarvergadering van de sektie n.o.

Om 20.30 uur werd de vergadering geopend door de voorzitster van de n.o.-sektie mej. E. Dowling. Van onze 121 leden waren slechts 8 aanwezig, waarvan 2 leden uit het bestuur, namelijk de voorzitster en de sekretaresse mej. M. Rovelet.
Het jaarverslag 1974 en de notulen van de algemene jaarvergadering 1974 werden voorgelezen en goedgekeurd door de aanwezige leden.
Door de afwezigheid van de penningmeesteresse mej. Francis (ze lag in bed met de Caracasgriep) kregen we het jaarverslag van de penningmeesteresse niet te horen en werd er geen kaskommissie benoemd.
Zonder een pauze in te lassen, ging de voorzitste verder met enkele mededelingen:
1. De aanwezige leden mochten een beslissing nemen omtrent de volgende punten:
a. De sektie n.o. blijft voortbestaan of niet.
b. Er komt een splitsing in de n.o.-sektie of niet. (een sektie, die het nijverheidsonderwijs voor meisjes en één, die het technisch onderwijs vertegenwoordigt).
Resultaat:
Volgens de statuten zijn wij niet geheel 'vrij' in het opheffen van onze sektie. Wij zullen als *slapende sektie* blijven voortbestaan.
Ook vanuit het technisch onderwijs zullen wekelijks 3 afgevaardigden zitting nemen in de vergaderingen van het hoofdbestuur.
2. Uitgaande van de 'werkgroep vrouwelijke leerkrachten' wordt in de maand maart een 'educational fair' gehouden. Dit in verband met de viering van het *jaar van de vrouw*. Deze fair wordt georganiseerd voor afgestudeerde leerlingen van havo en mavo. Ook mensen die aan zelfstudie beginnen kunnen ingelicht worden omtrent diverse studiemogelijkheden. Ook de opleidingen die op het eiland gevolgd kunnen worden, zoals ziekenverzorgster, politie, ober zullen aan bod komen. De ouders van onze leerlingen zijn zeker welkom.
De DECO is druk bezig met het opzetten van een plan om vast te stellen welke beroepen er precies nodig zijn voor de toekomst.
3. Voor de bibliotheek van de V.L.A. zijn er 2 mensen nodig, die gaan zorgen voor een *uitleensysteem*. Er is een bepaald bedrag geïnvesteerd voor de aanschaf van boeken.
4. Bij de rondvraag werd aan enkele nieuwe leden van de n.o.-sektie medegedeeld wat zoal verricht is gedurende de periode dat het bestuur nog *aktief* was.
5. Enkele leden afkomstig van de technische school dachten dat er weinig kontakt bestaat tussen de leerlingen van de huishoudscholen en die van de technische scholen. Er kan verbetering komen in deze situatie, onder andere door het plannen van lezingen, sportdag, buitendag voor onze leerlingen. Er werd besloten om te beginnen met de opzet van een kontaktmorgen, waarop een film vertoond zal worden en waarna volledig verslag uitgebracht zal worden door de leerlingen.

sekretaresse n.o.-sektie
M. Rovelet

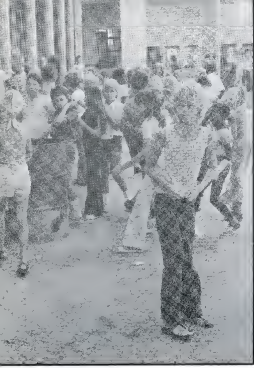
INGEZONDEN

Geachte redaktie,

Wat was ik blij, dat, nu al weer een behoorlijke tijd geleden, ons bondsblad Vorm veranderd zou worden van een boekje-met-overgenomen-artikelen-over-honger-in-de-wereld-naast-recepten-over-hoe-men-nog-sneller-dik-kan-worden naar een heus DISKUSSIEBLAD.
Ik kan u als redaktie niets anders dan complimenteren, dat dit streven zo lang zo goed is gegaan.
Ik ontdek echter de laatste tijd, laten we zeggen de januari- en februarinummers, een tendens naar het semi-wetenschappelijke, naar een puur Kolmus-achtige vulling.
Ik ben zo vrij deze tendens onaangenaam te vinden en ik hoop, dat u als redaktie met mij van mening blijft, dat uw vroegere stellingname toch meer in de lijn van een bondsorgaan ligt.
Met vriendelijke groeten,

Jan Coumans

door wout van der bor

wij publiceren thans het tweede deel van dit artikel, waarvan het eerste deel in vorm januari 1975 verscheen.
dit tweede deel begint nadat de auteur de bevindingen van dr. a. c. prins-winkel in haar proefschrift "kabes duru?" heeft weergegeven.

foto's: r. de graaff

milieu- en taal- problematiek in het antilliaanse basisonderwijs

Hieruit concludeerde zij dat de lagere scholen op Aruba, Bonaire en Curacao in de eerste plaats zijn afgestemd op de behoeften van de Nederlands-sprekende leerlingen uit de hogere welstandsklasse. In mindere mate zijn deze scholen gericht op de behoefte van Papiamentu-sprekende leerlingen van hogere welstandsklasse en van Nederlands-sprekende leerlingen van lagere welstandsklasse. Deze scholen voldoen niet of nauwelijks aan de behoeften van Papiamentu-sprekende leerlingen van lagere welstandsklasse (zijnde 80% van de populatie). Zij houdt in haar proefschrift een krachtig pleidooi voor het vervangen van het Nederlands als voertaal bij het onderwijs — met handhaving van het Papiamentu als eerste instruktietaal — door één van de talen, Engels of Spaans, daarmee zich voor een belangrijk deel aansluitend bij de adviezen van de zg. leerplankommissie. Deze kommissie, onder voorzitterschap van Prof. dr. F. W. Prins, had zich mede tot taak gesteld de diskrepantie tussen het onderwijs enerzijds en de Antilliaanse kultuur anderzijds zoveel mogelijk terug te brengen. Gedurende een vijftal jaren heeft zij, met behulp van vele onderwijskundigen uit de Nederlandse Antillen, getracht door middel van een ver uitgewerkt plan een richting te geven aan het onderwijs — en met name het basisonderwijs — op de Benedenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen. Het werk van de kommissie vond in 1970 een afsluiting met het verschijnen van een algemene inleiding, waarvan het eerste deel is gewijd aan algemene beschouwingen en aktuele problemen, terwijl tevens in dit deel aandacht is besteed aan de pedagogische, didaktische, ontwikkelingspsychologische en sociologische uitgangspunten in verband met het samenstellen van een leerplan. In het tweede deel van deze inleiding worden de leervakken aan de orde gesteld, waarbij men streefde naar het centraal stellen van de behoeften en aktiviteiten van het Antilliaanse kind(15).

In dit 'Leerplan en Leidraad' wordt uitgebreid ingegaan op de pedagogische en didaktische konsekwenties van de hierboven beschreven voertaalproblematiek. Een lans wordt gebroken voor de zg. 'moedertaalschool'.

In de aanvangsklassen van de moedertaalschool gaat men uitdrukkelijk uit van het idee, dat eerst de basis van de moedertaal — d.w.z. van het Papiamentu — versterkt dient te worden alvorens men met sukses een tweede taal, in casu het Nederlands, kan gaan aanleren. In de eerste en tweede klas van de basisschool, zo wordt voorgesteld, is de voertaal het Papiamentu, waarna de officiële instruktietaal geleidelijk als voertaal geïntroduceerd wordt. Het papiamentu blijft daarnaast gedurende enige lesuren per week alle leerjaren door, als vak bestaan. Mevrouw Prins-Winkel — Curacaose van geboorte — stelt, zoals reeds hierboven vermeld, in stelling 7 van haar proefschrift dat, gezien de zwakke doorwerking van ruim een eeuw volksonderwijs in het Nederlands op de Nederlandse Antillen; gezien de reikwijdte van het Nederlands buiten de grenzen van het koninkrijksverband; gezien de geografische ligging van de Antillen tussen twee kontinenten waar wereldtalen worden gesproken, ernstig overwogen dient te worden in hoeverre het aanbeveling verdient de gevestigde traditie te doorbreken en het Nederlands als voertaal bij het onderwijs te vervangen — met handhaving van het Papiamentu als eerste instruktietaal — door één van de talen, Engels of Spaans.
In het drie jaar eerder verschenen 'Leerplan en Leidraad' van de leerplankommissie wordt het onderwijs in het Engels of Spaans weliswaar noodzakelijk geacht, doch niet in het basisonderwijs. Dit wordt geargumenteerd met de stelling dat de toch al moeilijke opdracht voor de leerkracht bij het introduceren van de moedertaalschool door het lesgeven in Engels of Spaans in deze fase van het onderwijs heilloos zou worden verzwaard(16).
Met opzet brengen wij laatstgenoemde deelproblematiek enigszins uitgebreider onder de aandacht, om daarmee te illustreren met hoeveel praktische problemen het veranderen van de onderwijsvoertaal gepaard zal gaan en reeds gaat. De leerplankommissie heeft echter ook praktische wegen aangegeven ter realisering van een en ander, waarvan de oprichting van een Pedagogisch Didaktisch Bureau onder meer een resultaat is geweest.
Momenteel wordt op Curacao hard gewerkt aan de mogelijkheden tot realisering van de adviezen van de leerplankommissie. Na eeuwen Nederlandstalig onderwijs begint de laatste jaren het besef door te breken dat houten klompen beter lopen op de Hollandse drassige bodem dan op de harde diabaas van de Antilliaanse grond(17).
Of de resultaten van deze onderwijsvernieuwing al in eerste aanleg rigoureus zullen afrekenen met het Nederlands als instruktietaal — ook bij het basisonderwijs — zal daarbij onder meer afhangen van de praktisch-didaktische realiseerbaarheid evenals van de politieke haalbaarheid. Eén ding is echter zeker: het Papiamentu zal in de na-

bije toekomst bij het onderwijzen van het Antilliaanse kind minder stiefmoederlijk worden behandeld dan in het verre en niet zo verre verleden.

SAMENGEVAT

Samengevat kunnen we het volgende opmerken: het Antilliaanse gezins- en familiepatroon is een ander dan het westerse, ofschoon het wel tendeert naar verwesterlijking. Ook hebben we gezien dat het onderwijssysteem op de Nederlandse Antillen, en met name dat van het basisonderwijs, een getrouwe kopie is van het westerse(18). Dat hiermee de voorwaarden voor een stuk konflikt in dit onderwijs als het ware zijn ingebouwd, heeft de geschiedenis geleerd. De leerprestaties blijven achter bij de gewenste ontwikkelingen en het ligt voor de hand de kloof tussen gezins- en schoolmilieu voor een belangrijk deel verantwoordelijk te stellen voor de zwakke pedagogische situatie waarin het Antilliaanse kind uit de 'lagere' sociale lagen vaak verkeert.
Eén facet van deze algemeen-pedagogische situatie en tegelijkertijd een ingewikkeld didaktisch probleem wordt gevormd door het gebruik van de Nederlandse taal bij het Antilliaanse onderwijs. Studies hebben aangetoond, dat dit verschijnsel verantwoordelijk gesteld moet worden voor een groot deel van de vertraging en de frustratie bij met name het kind uit de Papiamentu-sprekende 'lagere' sociale lagen op de Benedenwindse Eilanden. Er wordt echter gewerkt aan oplossingen en de toekomst moet hoopvol tegemoet gezien worden.
Een groeiend Antilliaans besef en de Antillianisering van het onderwijs — ook in personeel opzicht —, biedt hopelijk in de toekomst meer soelaas. We schrijven over de Benedenwindse Eilanden. Hoe ligt deze problematiek op de Bovenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen, die meer dan eens in de vergetelheid dreigen te raken?
Een voorstudie naar het gezins- en familieverband en de sociale organisatie van de samenleving van St. Eustatius, die wij in de zomer van 1972 op dit eiland verrichten, stelt ons in staat beknopt iets meer te vertellen over dit 'stipje Nederland'(19).

st. eustatius,

St. Eustatius, gelegen op 17,3 graden N.Br. en 63 graden W.L., groot 21 km2, maakt een slaperige indruk op degene die een paar uur daarvoor het snelverkeer van Willemstad is ontvlucht.
In een dromerig stadje wonen ongeveer 1300 mensen, nazaten van de oude Europese planters en koopvaarders, maar voor het overgrote deel verre kleinkinderen van negerslaven. Een rijke geschiedenis, tastbaar aanwezig in de vorm van vele ruïnes in de al lange tijd geleden verlaten benedenstad en verspreid liggend over het eiland, geeft het eiland een vreemd en eksotisch landschappelijk karakter.
Op dit eilandje werken een tiental, merendeel in Nederland opgeleide onderwijzers en ondewijzeressen, in de twee basisscholen die het eiland rijk is: één openbare en één rooms-katholieke. Er zijn op het eiland geen mogelijkheden tot vervolgonderwijs; hiervoor kunnen goede leerlingen met overheidssteun terecht op St. Maarten, Curacao of Aruba.
Hoe is de gezins- en familiesamenstelling te typeren? Wat zijn op dit eiland de belangrijkste onderwijsproblemen?
In ons oriënterend onderzoek kwamen wij tot de konklusie dat de samenleving van St.

andere taal,

Eustatius zich in het proces van aanpassing en akkulturatie, zoals dat door Marks is geformuleerd, in een fase bevindt die duidelijk voorafgaat aan die waarin de samenleving van Curacao zich bevindt. Het is een fase die aangeduid kan worden als één waarin de sociale dynamiek ontbreekt als gevolg van onmisbaar te achten stimulansen van buiten het eiland. Het eiland is geïsoleerd in vele opzichten en het ontbreken van ekonomische ontwikkelingsmogelijkheden, vooral vanwege het bijna volledig ontberen van adekwate produktiefaktoren, heeft een volkshuishouding geschapen die struktureel zwak is en geen eigen mogelijkheden tot herstel in zich bergt. Of liever gezegd, een samenleving die zonder hulp van buiten af weinig kans heeft een zekere sociale kohesie te ontwikkelen, onmisbaar voor de opbouw van het eiland. Voegt men daarbij de grote verdeeldheid in politiek opzicht, dan kan men bedenken in welk moeilijk parket zich de eilandelijke overheid bevindt. Het gezinsen familiesysteem van St. Eustatius wordt gekenmerkt door het vóórkomen van alternatieve samenlevingsvormen, te weten de bezoekrelatie, de koresidentiële samenleving en het huwelijk, waarbij wij de stellige indruk hebben dat het verschijnsel van de matrifokaliteit op St. Eustatius frekwenter voorkomt dan op Curacao.

gelijke problematiek

Voor St. Eustatius geldt onverkort wat wij ook voor Curacao konstateerden: de verschillen tussen gezins- en schoolsituatie dragen niet bij tot een gezonde pedagogische leersituatie. Vooral ook niet omdat hier, niet anders dan op de Benedenwindse Eilanden, het onderwijssysteem naar het voorbeeld van het Nederlands is opgezet. Ook hier wordt één der grootste didaktische problemen gevormd door het feit dat de Bovenwinder thuis uitsluitend Creool-Engels spreekt, terwijl hij op school het Nederlands moet leren.
De resultaten zijn ernaar. Het probleem van het zittenblijven is ook hier levensgroot aanwezig terwijl slechts ongeveer één kwart van de gemiddelde jaargang van de eindklas het eiland verlaat om elders vervolgonderwijs te ontvangen. De klachten die Prins-Winkel uitte met betrekking tot de situatie van het Antilliaanse kind op de Nederlandstalige school zijn ook hier van toepassing. Na het verlaten van de lagere school keert het kind terug in zijn oude vertrouwde taalmilieu en na enkele jaren bestaat zijn vokabulaire weer uit Creool-Engels, opgesierd met enkele Nederlandse woorden en uitdrukkingen, die slechts zo nu en dan gebruikt worden om de Nederlandse onderwijzer of dokter een plezier te doen. Dat het op school geleerde voor een belangrijk deel mutatis mutandis vervluchtigt is meer dan aannemelijk.
De argeloze leek zou kunnen opmerken: 'Maar worden de leerkrachten dan niet ekstra begeleid of gestimuleerd?' Een zeer redelijke vraag die echter helaas voor een belangrijk deel ontkennend moet worden beantwoord. De onderwijzers maken melding van een ruim onvoldoende voorlichting in Nederland, in de tijd die voorafgaat aan hun vertrek; daarnaast klagen zij over onvoldoende interesse van de zijde van de inspektie(20), terwijl de uitrusting van met name de openbare school, naar hun zeggen, veel te wensen overlaat. Moeilijkheden op het gebied van de salariëring van het onderwijzend personeel verbeteren de verstandhouding tussen hen en de overheid niet.
De klachten gaven ons de stellige indruk, dat de onderwijzer op St. Eustatius zich op velerlei gebied in de steek gelaten voelt. Een leerplan en leidraad voor het basisonderwijs op de Benedenwindse Eilanden zou waarschijnlijk als een goede basis voor onderwijsvernieuwing op de Bovenwindse Eilanden kunnen fungeren, doch de eigen historie, ook in edukatief opzicht, van deze eilanden evenals de eigen aard van hun samenlevingen en het verschil in taal vragen om zorgvuldige aanpassingen waarmee, zover ons bekend, nog geen begin is gemaakt. Dat de Statiaanse onderwijzer desalniettemin probeert er het beste van te maken, bewijst een night-schooling projekt dat mede geboren is uit een initiatief van de onderwijzers en waarbij getracht wordt in een soort kursusverband eenvoudig vervolgonderwijs te geven.
Wellicht is de onderwijssituatie op St. Maarten en Saba iets rooskleuriger, maar ook hier past een gezonde dosis skepsis!

NA DE LAGERE SCHOOL . . . ?

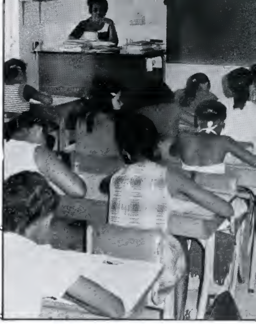
Zowel bij de bespreking van enige facetten van het onderwijs op Curacao als op St. Eustatius hebben wij ons beperkt tot het basisonderwijs. Wij hebben ons nog niet

afgevraagd wat er nu gaat gebeuren met die duizenden kinderen die, vroeger of later, de school verlaten en de maatschappij ingaan. Voor wat betreft Curacao zullen we moeten volstaan met het ophalen van onze schouders: we weten het niet. Er is tot nu toe geen onderzoek gepleegd om een inzicht te kunnen geven in de relatie tussen onderwijskwaliteit en maatschappelijk welslagen.
Voor wat betreft St. Eustatius hebben een aantal informele interviews onder de groep jonge mannen ons enig inzicht verschaft in hun attituden en denkwijzen. Uiteraard moet daarbij vooropgesteld worden, dat hun houding niet alleen en uitsluitend veroorzaakt wordt door gebreken in een onderwijssysteem; zo simpel liggen de zaken niet. Wél kunnen we hypothetisch stellen, dat goed onderwijs een stimulerende en opbouwende uitwerking kan hebben op de ontwikkeling van een samenleving; een ontwikkeling die toch vooral door haar jonge leden zal moeten worden gedragen.
In de geïnterviewde groep bestond een slechts matige belangstelling voor de problemen van sociaal-ekonomische aard waarmee het eiland worstelt.
Het krijgen van veel kinderen wordt voor verantwoording van de vrouwen gerekend; zíj zijn het die slordig en nonchalant zijn. De toekomstverwachtingen van de respondenten zijn voornamelijk gericht op morgen en niet op volgende week; het grootste deel der respondenten gaf trouwens te kennen nooit over die toekomst na te denken. De jonge mannen — die toch in belangrijke mate de toekomst van het eiland gestalte zullen moeten geven — bekommeren zich niet al te zeer om de toekomst. Het 'The Queen will pay' is nog steeds een gevleugeld gezegde. Er is, zo schijnt het, geen principieel verschil te konstateren met de ouderen die in onze ogen een tamelijk apatische, zij het zeer vriendelijke indruk maken.
Wie meent dat hier te zeer een westers ontwikkelingsbeeld wordt gehanteerd, zou zich naar onze mening af dienen te vragen wat er binnen niet al te lange tijd met eilandjes als St. Eustatius gaat gebeuren, wanneer het niet meer zo logisch zal zijn dat er elk jaar een slordige miljoen gulden in een dergelijk eiland gepompt wordt, zonder dat er aan de onderwijssituatie iets struktureels verandert. Het nauwkeurig onderzoeken van de ontwikkelingsmogelijkheden van deze eilandjes en het zo mogelijk aangeven van beleidsinstrumenten moet in het licht van de naderende onafhankelijkheid zeker niet als een overbodige luxe worden beschouwd.

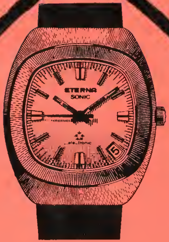
SAMENVATTEND

Samenvattend kan gesteld worden dat de onderwijssituatie op St. Eustatius veel gelijkenis vertoont met die op Curacao; dezelfde problemen spelen een grote rol, waarbij St. Eustatius er door zijn geïsoleerde ligging nog een aantal bij heeft.
Tenslotte moet, terwille van een realistische kijk op deze kwestie, nog een belangrijke opmerking gemaakt worden.
In vergelijking met de omliggende landen in het Caribische gebied, is het onderwijs op de Nederlandse Antillen zeer goed! Met recht kan men trots zijn op het vele goede werk dat in het verleden tot stand gebracht is. Het zou oneerlijk zijn dit op deze plaats niet te onderstrepen. Eerder in dit artikel stelden we al dat er momenteel hard gewerkt wordt aan de onderwijsvernieuwingen die we hebben aangestipt. Deze en andere ontwikkelingen sluiten echter niet uit, dat men met nog meer voortvarendheid en energie zou kunnen streven naar een onderwijssysteem dat in de zeer eigen karakteristieke Antilliaanse samenleving het beste tot zijn recht komt en de meeste waarborgen biedt voor de ontwikkeling van een kleine, maar levensvatbare Antilliaanse maatschappij. Het is te hopen dat de Nederlandse regering in de nabije toekomst haar verantwoordelijkheid in dezen zal onderkennen.

In vergelijking met de omliggende landen in het Caribische gebied, is het onderwijs op de Nederlandse Antillen zeer goed!

(1) Het eiland St. Eustatius genoot vooral in de 18e eeuw, als gevolg van smokkel- en slavenhandel, grote rijkdom. Als bevoorradingspost voor de Amerikaanse rebellen was het een doorn in de ogen van de Engelsen. Na het uitbreken van de 4e Engelse oorlog in 1780 werd het eiland in 1781 door de Engelse admiraal Rodney verwoest en gebrandschat. De verlaten ruïnes in de benedenstad zijn herinneringen aan een tijd waarin het eiland bekend stond als 'The Golden Rock'. Zie: Joh. Hartog, *De Geschiedenis van de Nederlandse Antillen.* Deel IV: De Bovenwindse Eilanden. Aruba 1964.
(2) Zie: Greenfield, Sidney M., *Dominance Focality and the Caracterization of domestic groups:* some reflections on 'matrifocality' in the Caribbean. A paper presented at the Second Annual Conference on 'The Family in the Caribbean', Aruba 1969.
(3) Zie voor het onderscheid tussen manifeste en latente matrifocaliteit: Buschkens, W. F. L., Het familiesysteem der volkscreolen van Paramaribo. Diss. Leiden 1973, pp. 8-9.
(4) Over de verschillende samenlevingen in het Caribisch gebied zijn talrijke zg. community studies verschenen. We noemen hier: Abraham-Van der Mark, E.E. *Yu'i Mama,* Amsterdam 1969; Blake, Judith, *Family structure in Jamaica,* New York 1961; Clarke, Edith, *My mother who fathered me,* London 1957; Keur, John Y and Dorothy L., *Windward children,* Assen 1960; Cumper, George E., *Household and occupation in Barbados.* In: Social and Economic Studies, jrg. 1961, pp. 387-419; Smith, M. G., *Kinship and community in Carriacou,* New Haven 1962; Smith, R.T., *The negro family in British Guyana,* London 1956; Rodman, Hyman, *Lower Class Families,* New York 1971; Crane, Julia, G., *Educated to emigrate.* Assen 1971; Buschkens, W. F. L., *Het familiesysteem der volkscreolen van Paramaribo,* Diss. Leiden 1973; Marks, A. F., *Man, Vrouw en Huishoudgroep,* de afro-amerikaanse familie in de samenleving van Curacao. Diss. Leiden 1973.
(5) Zie: Abraham-Van der Mark, E. E., *Yu'i Mama.*
(6) Zie: Marks, A. F., *Man, Vrouw en de Huishoudgroep,* de afro-amerikaanse familie in de samenleving van Curacao.
(7) Zie: Marks, A. F., l.c., p. 329.
(8) Voor de bespreking van het begrip 'nuclear family' wordt verwezen naar: Christensen, Harold T., *Development of the Family Field of Study.* In: Handbook of Marriage and the Family, ed. Harold T. Christensen, Chicago 1964, p. 4 en voorts: Kooy, G. A., *Het modern-westers gezin.* Hilversum 1967, p. 175.
(9) Zie: Marks, A. F., l.c., p. 339.
(10) Zie: Bor, W. van den, *Die Rotschool van ons?* In: Pedagogisch Forum, jrg. 1972, nrs. 7 en 8, pp. 248-256 en 293-304.
(11) Zie: Prins, F. W., *Latent taaltalent;* over de stiefmoederlijke behandeling van een moedertaal. Wageningen 1974 (ter perse).
(12) Zie: Prins-Winkel, A. C., *Kabes duru?* Verslag van een onderzoek naar de onderwijssituatie op de Benedenwindse Eilanden van de Nederlandse Antillen, in verband met het probleem van de vreemde voertaal bij het onderwijs. Diss. Assen 1973.
(13) Zie: Palm, J. Ph. de, *Het Nederlands op de Curacaose school.* Groningen 1969.
(14) Zie: Prins-Winkel, A. C., *Kabes duru?*
(15) Zie: Prins, F. W., e.a., *Leerplan en Leidraad.* Algemene inleiding tot de proeve van een ontwerp ten behoeve van het basisonderwijs op de Benedenwindse Eilanden der Nederlandse Antillen. Deel I en II. Zeist 1970.
(16) Zie: Bergeijk, J. van en Prins, F. W., Verschuivingen in het talenonderwijs op de basisschool. In: Leerplan en Leidraad, l.c., deel I, pp. 117-118.
(17) De stijlfiguur wordt gehanteerd door Mevrouw Prins-Winkel in haar meergenoemde proefschrift 'Kabes duru?'.
(18) Zie voor een duidelijk overzicht van het Antilliaanse onderwijs het thema-nummer van Pedagogisch Forum, 5e jrg. 1971, nr. 9. In dit nummer wordt door verschillende Antilliaanse onderwijskundigen ingegaan op o.a. het technisch onderwijs, het ekonomisch toeristisch en administratief onderwijs en op het m.a.v.o. Voorts wordt een toekomstvisie gegeven op dit onderwijs.
(19) Zie: Bor, W. van den, *Not too bad . . .,* sociale organisatie, gezins- en familieverband op St. Eustatius; een oriënterend vooronderzoek. Afdeling sociologie van de westerse gebieden, Landbouwhogeschool Wageningen 1973.
(20) Hiermee wil niet gezegd zijn, dat de inspektie zich geen zorgen zou maken over deze problematiek! Men zie in dit verband: Casseres, R., *De moedertaal:* een pedagogisch uitgangspunt. In: Kristof, april 1974.

primeur voor de antillen

Juwelier **KAN**

brengt als eerste op de Nederlandse Antillen het nieuwste elektronische horloge

ETERNA SONIC

Voor mensen die met secondes werken is dit het enige werkelijk nauwkeurige horloge.

Nauwkeurig tot op ongeveer 30 seconden per maand. Een batterij draagt zorg voor de energie van het uurwerk, toereikend voor een jaar.

Voor de grootste precisie naar **KAN**
Vraagt vrijblijvend naar de

ETERNA SONIC